

Η Μαρία Λαμπαδαρίδου - Πόθου και το νέο της ιστορικό μυθιστόρημα «Το ξύλινο τείχος»

Του ΒΑΣΙΛΗ ΡΟΥΒΑΛΗ

Η μυθιστοριογραφία της Μαρίας Λαμπαδαρίδου-Πόθου διακρίνεται από την επιδίωξη να φέρει τον αναγνώστη ενώπιον της ιστορικής ευθύνης του ανθρώπου για τα τωρινά και τα μέλλοντα· κάθε προσέγγιση της ελληνικής Ιστορίας, στις σημαντικότερες και σημαίνουσες κορυφώσεις της, αποτελεί αναφορά στον τρόπο που βλέπουμε ή θέλουμε να βλέπουμε την τρέχουσα πραγματικότητα. Το νέο της βιβλίο, «Το ξύλινο τείχος» (εκδόσεις «Κέδρος»), προσφέρει μια άλλη εκδοχή των Περσικών Πολέμων. Ο κεντρικός ήρωας εκφράζει την ανθρώπινη αγωνία, την αντίληψη για τη ζωή, τη συλλογική μνήμη, την ανάγκη για ανίχνευση των ορίων του. Η σύγκρουση δύο πολιτισμών, του ελληνικού και του περσικού, είναι το κοινό πεδίο όπου διαμερίζεται το μυθιστορηματικό ζητούμενο. Η συγγραφέας διευκρινίζει αυτή την επιλογή λέγοντας ότι το βιβλίο είναι σύγχρονο «όχι τόσο γιατί φέρνει στις μέρες μας τη μακρινή εκείνη εποχή, αλλά γιατί αυτή εμπεριέχει, προφητικά, όλα όσα μεγαλώνουν ή μαστίζουν τον σύγχρονο κόσμο».

– Με ποια αφορμή ασχοληθήκατε λογοτεχνικά με τη συγγραφή;

Μια άληθη εκδοχή των Περσικών Πολέμων



“ατελείωτα παρών”, σαν τον στίχο του Ελιοτ. Γιατί, εν τέλει, το ιστορικό μυθιστόρημα είναι μια μάχη με τον χρόνο. Μια μάχη με το καταργημένο. Μια ανατροπή».

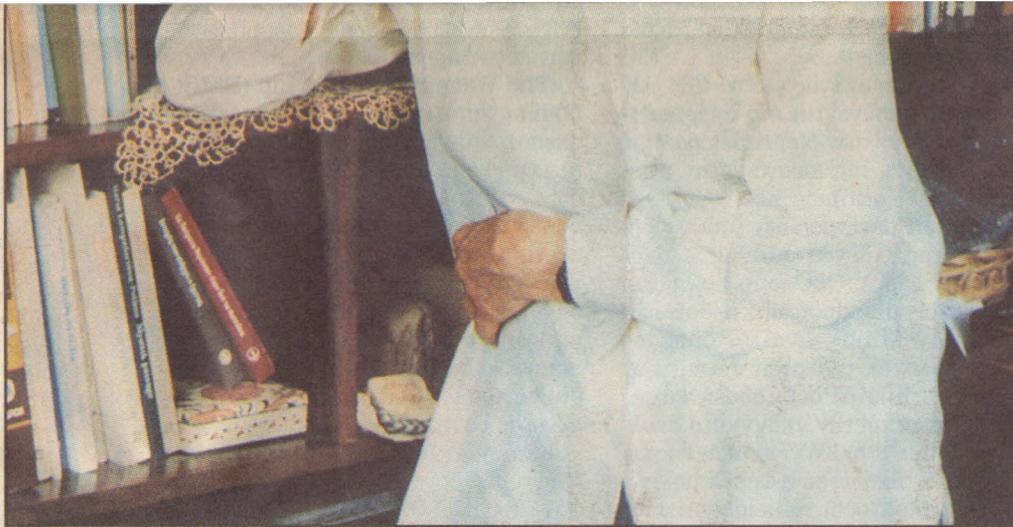
Γνωριμία με τις ρίζες

– Είσατε έμπειρη συγγραφέας ιστορικών μυθιστορημάτων. Τι ακριβώς συνδέει τα βιβλία σας μεταξύ τους; Πιστεύετε ότι το ιστορικό μυθιστόρημα μπορεί να έχει μέλλον στην εποχή της αφήγησης μέσω της τηλεοπτικής εικόνας;

«Πιστεύω πως υπάρχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον σήμερα για το ιστορικό μυθιστόρημα. Η ανασφάλεια που δημιουργεί όλη αυτή η παγκοσμιοποιημένη πια ζωή μας, η ισοπέδωση της καθημερινότητας με ολόένα αμφισβητούμενες αξίες, οι εξαγγελίες μιας απειλητικής τεχνολογίας για ένα αβέβαιο και τρομακτικό αύριο, όλα αυτά οδηγούν τον άνθρωπο σε μια βαθύτερη ανάγκη να γνωρίσει τις ρίζες του, τη γη του. Την ιστορία του. Να βρει το πρόσωπό του μέσα από τη συλλογική δύναμη της φυλής του. Όσο για τα ιστορικά μου μυθιστορήματα, εκείνο που με ενδιαφέρει πάντα είναι ο άνθρωπος. Ο απλός και ανώνυμος. Η ανθρώπινη περι-

με ποια φόρμη ασχοληθήτε λογοτεχνικά με τη στρατηγική του Θεμιστοκλή;

«Το Ξύλινο τείχος» είναι μυθιστόρημα για τον τόπο, τη γη που ξεπουλιέται για “νόμιμα” στους λογίων “βαρβάρους”. Ξεπουλιέται ή αλλοτριώνεται στο όνομα της “προόδου”, έτσι που σε λίγο τίποτε για δεν θα τη θυμίζει. Ο περσικός ιμπεριαλισμός ήταν η πρώτη σχεδόν ιστορική “ύβρις” και η στρατηγική του Θεμιστοκλή το κορμό της ευφυΐας του αρχαίου κόσμου. Μην ξεχνάτε πως τότε ακριβώς θεμελιώθηκε η έννοια της δημοκρατίας, η έννοια της συλλογικής ελευθερίας, η έννοια του έθνους, το “όμαιμον και το ομόγλωσσον”. Και κανείς δεν ξέρει πώς θα ήταν ο σημερινός κόσμος αν τότε επικρατούσε ο περσικός ιμπεριαλισμός, με τα άπειρα πλούτη και το φρόνημα του δούλου. Το μυθιστόρημα δεν είναι μόνο η στρατηγική του Θεμιστοκλή. Είναι ολόκληρη η αντίληψη του αρχαίου κόσμου, η φιλοσοφία της ζωής τους. Είναι η ανθρωπίνη περιπέτεια, ο άνθρωπος. Η σχέση του με τους θεούς, με τη Νέκυια, με τη μοίρα. Ένας κόσμος διαφορετικός. Όμως η διαφορετικότητα είχε μια απίστευτη σαγήνη. Ήταν μια μνήση στην τελετουργία της καθημερινής τους ζωής. Λέω μνήση. Λέω πως έγραψα το μυθιστόρημα μυθικά. Γιατί μόνον έτσι μπορείς να ανιχνεύσεις τη χαμένη μνήμη του αίματος. Να βρεις τις άκρες του χρόνου και να τις τραβήξεις σαν κορδόνι, για να ακυρώσεις τις αποστάσεις. Να γίνει ο χρόνος μια ζωντανή διάσταση του δικού μας καιρού. Έτσι, μόνον έτσι, μπορεί



«Το βιβλίο είναι σύγχρονο όχι τόσο γιατί φέρνει στις μέρες μας τη μακρινή εκείνη εποχή, αλλά γιατί αυτή εμπεριέχει, προφητικά, όλα όσα μεγαλύνουν ή μαστίζουν τον σύγχρονο κόσμο», λέει η Μαρία Λαμπαδαρίδου-Πόθου

να λειτουργήσει το μυθιστόρημα σε χρόνο παρόντα. Και η μακρινή εκείνη εποχή να γίνει ζωντανό κομμάτι της ζωής μας, της χαμένης μνήμης μας, της αυτογνωσίας μας».

Η Ιστορία κάνει κύκλους

– Χρησιμοποιήσατε το μυθολογικό υλικό υπέρ της άποψής που υποστηρίζει ότι η Ιστορία κάνει κύκλους;

«Πάντοτε η Ιστορία ανακυκλώνεται διαφοροποιημένη. Όμως εκείνη που αναζητούσα στο μυθιστόρημα ήταν η ζωή και λιγότερο η αφηρημένη ιστορία. Ήταν αυτό που συνήθως μένει έξω από την Ιστορία. Η υπαρξιακή περιπέτεια του ανθρώπου, η αγωνία του, η θυσία, ο θρήνος του αίματος, ο σπαραγμός. Και παράλληλα με αυτά, το υπερφυσικό στοιχείο, το υπέρλογο, η δύναμη του χρησμού, η υπέρβαση του

φόβου, στοιχεία που μέχρι σήμερα εξουσιάζουν τον άνθρωπο. Μόνο που, στο συγκεκριμένο μυθιστόρημα, όλα αυτά ήταν πιο δύσκολα. Για παράδειγμα, αν δεν γνωρίζεις τη φιλοσοφία της σπαρτιατικής κοινωνίας, δεν μπορείς να στήσεις τον Σπαρτιάτη. Και ούτε να καταλάβεις τις πράξεις του. Το ίδιο ισχύει και για τον Αθηναίο. Και οι δύο μεγαλούργησαν, όμως με διαφορετική αντίληψη ζωής ο καθένας. Κι ύστερα, οι πηγές μου ήταν αμέτρητες και ελλιπείς. Εκτός από τον Ηρόδοτο, τον Πλούταρχο, τον Διόδωρο, τον Αισχύλο (από την τραγωδία του “Πέρσες” πήρα το πιο ζωντανό υλικό μου), είχα να μάθω για τους νόμους τους, για το πολίτευμά τους, για την ιεραική ιατρική και για τα βότανα που χρησιμοποιούσαν. Είχα να μάθω για το Νεκρομαντείο και για την εξουσία που είχε η ορφική φιλοσοφία στη ζωή τους. Όλα αυτά είχαν μια α-

πέραντη σαγήνη. Ήταν μια πρόκληση να ζωντανέψω αυτό τον μακρινό κόσμο που τον ένιωθα καταργημένο αλλά και μαγικά παρόντα. Να δώσω την “ενιαία” γλώσσα, εμπαράθετοντας ατόφια κομμάτια από διαλόγους. Να φέρω στους σημερινούς καιρούς τις αξίες εκείνες, έτσι που ο αναγνώστης να τις βρει ελκυστικές, να τις αντιπαράθεσω με τις φθαρμένες σημερινές. Κι αναρωτιέμαι πόσο το κατάφερα».

– Θεωρείτε ότι οι αναγνώστες μπορούν να επικοινωνήσουν με την εποχή που αναφέρεστε; Είναι φανερό η επιδίωξή σας να εισχωρήσουν στην ατμόσφαιρα της εποχής.

«Ένα ιστορικό μυθιστόρημα εκπληρώνει το χρέος του μόνον όταν καταφέρει να “μπάσει” τον αναγνώστη στην ατμόσφαιρα της εποχής. Ή όταν φέρει την εποχή μέσα στη ζωή του, στις μέρες του. Έτσι που ο παρελθών χρόνος να μοιάζει

και ανώνυμος. Λοιπόν, για να μπορέσω να δώσω αυτό το πραγματικό πρόσωπο, έκανα άπειρους δρόμους στην περιεργή αντίληψη που είχαν για το καλό και το κακό, για την αρετή του πολεμιστή και για την υπέρβαση του μίσους. Γι’ αυτό λέω πως το “Ξύλινο τείχος” ήταν ένα δύσκολο μυθιστόρημα. Υπάρχει ένα τραγικό στοιχείο μέσα σε όλα αυτά. Υστερα, η δυσκολία ήταν στη γλώσσα. Ο ήρωάς μου αφηγείται τα γεγονότα σε παρόντα χρόνο, που σημαίνει ότι έπρεπε να βρω όχι μόνο τις λέξεις που χρησιμοποιούσαν τότε, αλλά άπειρα άλλα πράγματα. Να βρω πώς μετρούσαν τον χρόνο, τις ώρες. Για σκεφτείτε να έλεγε “ένα ποιήρι” νερό αντί να πει μια “κοτύλη”. ή να έλεγε “τόσα χιλιόμετρα”, όταν εκείνοι μετρούσαν με στάδια. ή να έλεγε τον μήνα “Αύγουστο ή Ιουλιό”, όταν εκείνοι είχαν διαφορετικούς μήνες και μετρούσαν τον χρόνο με τις Ολυμπιάδες».

– Υποθέτω, λοιπόν, ότι η προεργασία για τη συγγραφή ενός μυθιστορήματος όπως το προκείμενο απαιτεί λεπτομερή προσοχή...

«Ήταν ένα ταξίδι στον χρόνο και τη γη. Τη “σύμμαχο” γη, όπως την είχε ο σαλαμινομάχος Αισχύλος, “αυτή γαρ η γη ξύμμαχος κείνους πέλει”. Σήμερα λέω, από την απόσταση για, πως ήταν ένα ταξίδι μαγικό. Λέω ακόμα πως, αν μπόρεσα να δώσω στα ιστορικά πρόσωπα και γεγονότα το πραγματικό τους μέγεθος –όταν όλα γύρω τα σμικρύνουν και τα ευτελίζουν–, το δύσκολο αυτό έργο με τη σκληρή δουλειά άξιζε τον κόπο».